

Комисија за преглед, оцену и одбрану
докторске дисертације мр Миљинка Дабовића

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији мр Миљинка Дабовића
под насловом: „Утицај подстицања на ефикасност наставе
Теорије и методике спортске гимнастике“

На седници Наставно-научног већа Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду (акт 02-бр. 4615/011 од 25.12.2014. године), одлучено је да се, у складу са чл. 28, 29 и 30 Статута Факултета, формира Комисија за преглед, оцену и одбрану урађене докторске дисертације мр Миљинка Дабовића под насловом: „Утицај подстицања на ефикасност наставе Теорије и методике спортске гимнастике“. Комисија је формирана у саставу:

Ред. проф. др Јарослава Радојевић, ФСФВ, Универзитет у Београду,
Ван. проф. др Владан Вукашиновић, ФСФВ, Универзитет у Београду и
Ред. проф. др Ивица Радовановић, Учитељски факултет, Универзитет у Београду.

Након прегледа урађене докторске дисертације Комисија, у наведеном саставу, доставља Наставно-научном већу Факултета следећи:

РЕФЕРАТ

Биографија кандидата

Мр Миљинко Дабовић је рођен 19. септембра 1967. године у Бединој Вароши, општина Ивањица. Основну и средњу школу је завршио у Ивањици, а Факултет физичке културе Универзитета у Београду уписао је 1991. године. Дипломирао је са просечном оценом 8,66 и оценом 10 (десет) на дипломском раду: „Методика обучавања двоструког склоњеног прекопита назад са разбоја“.

Последипломске студије на Факултету спорта и физичког васпитања у Београду завршио је 2005. године, са просечном оценом 9,80 и одбранио магистарску тезу под насловом "Улога јачине и интензитета прираста силе мишића опружача ногу у извођењу скока из саскока (*drop jump*)".

Објављивао је стручне и научне радове из теорије и технологије физичког васпитања, рекреације и спорта.

Запослен је на Факултету спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду, на предмету Теорија и методика спортске гимнастике од 1997. године. Учествовао је у реализацији наставе на предметима Основе спорта младих, Основе дечијег спорта, Активности у природи и Теорија и методика скијања.

Као тренер радио је у гимнастичком клубу „Палилула“ из Београда. Оснивач је Гимнастичког клуба „ДИФ“ из Београда.

Радови објављени у часописима и зборницима

Добријевић, С., **Дабовић, М.**, Московљевић, Л. (2014): Тренд развоја моторичких способности девојчица које се баве ритмичком гимнастиком. Физичка култура, Београд, вол. 68 (2), стр. 136-147. Оригинални научни чланак.

Московљевић, Л., Радисављевић, Л., **Дабовић, М.** (2013): Брзина напредовања у техници рада реквизитима у ритмичкој гимнастици. Физичка култура, Београд, вол. 67 (1), стр. 33-39. Оригинални научни чланак.

Мацура, М., Јерковић, Б., Ђорђевић-Никић, М., Милановић, И., **Дабовић, М.** (2010): Разлике примењених метода у процени телесног састава дечака адолесцентског узраста. Физичка култура, Београд, вол.64 (2), стр. 5-13. Оригинални научни чланак.

Радојевић, Ј., Грбовић, М., **Дабовић, М.**, Вукашиновић, В. (2010): Специјализован објекат као услов за успешан тренинг у спортској гимнастици са освртом на стање у Београду. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти такмичења и припреме спортиста“, Зборник радова, стр. 41-48. Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања. Београд, 11. децембар 2009.

Дабовић, М., Милетић, К., Вишњић, Д., Милетић, В. (2009): Оцена наставних активности на логоровању студената Факултета спорта и физичког васпитања у Београду по сменама, полу и у односу на објективне и субјективне тешкоће боравка у кампу. I Међународни научни конгрес „Антрополошки аспекти спорта, физичког васпитања и рекреације“, Зборник радова, стр. 235-240. Факултет физичког васпитања и спорта, Универзитет Бања Лука. Бања Лука, 3-4 јули 2009.

Moskovljevic, L., Radisavljevic, L., **Dabovic, M.** (2009): Relation between motor abilities and performing of fundamental elements in rhythmic gymnastics. FISU conference 25th Universiade „The role of University sports in education and society – a platform for change“. Proceedings book, p. 196-204. Belgrade University, Faculty of sport and physical education, Belgrade, July 2nd – 5th, 2009.

Дабовић, М., Добријевић, С., Милетић, К., Вишњић, Д., Милетић, В. (2009): Оцена значаја и организације практичне наставе логоровања од стране студената Факултета спорта и физичког васпитања у Београду. Физичка култура, Београд, вол. 63 (1), стр. 102-108.

Алексић, С., **Дабовић, М.**, Московљевић, Л. (2009): Динамика развоја моторичких способности такмичарки у ритмичкој гимнастици. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања“, Зборник радова, стр 201-204. Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања. Београд, 11-12. децембар 2008.

Вукашиновић, В., Грбовић, М., **Дабовић, М.**, Радојевић, Ј. (2009): Проблеми у реализовању програма вежби на справама и тлу у основним и средњим школама у Смедереву. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања“, Зборник радова, стр. 295-300. Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања. Београд, 11-12. децембар 2008.

Вукашиновић, В., Радојевић, Ј., **Дабовић, М.**, Грбовић. (2009): Проблеми у реализовању програма вежби на справама у школама Србије. Пети европски конгрес ФИЕП-а и Други српски конгрес педагога физичког васпитања. Зборник радова, стр. 235-244. Универзитет у Нишу, Србија, 23-26. септембар.

Јерковић, Б., Мацура, М., Ђорђевић-Никић, М., Милановић, И., **Дабовић, М.** (2008): Телесна композиција ученика старијих разреда основне школе. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања“, Зборник апстраката, стр. 40. Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања. Београд, 11-12. децембар 2008.

Алексић, С., **Дабовић, М.**, Московљевић, Л. (2008): Динамика развоја моторичких способности такмичарки у ритмичкој гимнастици. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања“, Зборник апстраката, стр 103. Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања. Београд, 11-12. децембар 2008.

Вукашиновић, В., Грбовић, М., **Дабовић, М.**, Радојевић, Ј. (2009): Проблеми у реализовању програма вежби на справама и тлу у основним и средњим школама у Смедереву. Међународна научна конференција „Теоријски, методолошки и методички аспекти физичког васпитања“, Зборник апстраката, стр. 78. Универзитет у Београду, Факултет спорта и физичког васпитања. Београд, 11-12. децембар 2008.

Мацура, М., Пешић, К., Ђорђевић-Никић, М., Стојиљковић, С., **Дабовић, М.** (2007): Морфолошке карактеристике и функционалне способности играча елитног фолклорног ансамбла. Физичка култура, Београд, вол.61 (1-2), стр.105-111.

Vasiljev R., **Dabović M.**, Ilić B. D. (2005): The different influence of leg extensor's on peak of force developement in drop jump, Podium presentations. International society of biomechanics XXth congress. Cleaveland, USA July 31. – August 5.

Ilić, B. D., Vasiljev, R. Šarenac T., **Dabović, M.** (2003): How do central motor strategies based on different motor tasks affects on kinematic reproducibility of learned fastest terminated movements, International society of biomechanics XIXth congress. Dunedin, New Zealand. July 7 – 12. Proceeding book.

Dabović M., Vukašinović V. (2002): Razvoj snage u akrobatici, Fizička kultura, Beograd, vol. 56, br. 1-4. str. 107-118.

Dabović, M. (1999): Taktika u sportskoj gimnastici, Fizička kultura, Beograd, vol. 53, br.1-4, str. 59-66.

Dabović M., Vukašinović V. (1997): Za bolje organizovanje takmičenja učenika osnovnih i srednjih škola u sportskoj gimnastici, Fizička kultura, Beograd, vol. 51, br. 4, str. 580-583. (stručni članak).

Vukašinović V., **Dabović M.** (1997): Sportska gimnastika u jugoslovenskoj periodici fizičke kulture, Godišnjak br. 9, Fakultet fizičke kulture, Beograd, str. 181-190 (pregledni članak).

Радојевић, Ј., Радисављевић, Ј., Митић, Д., **Дабовић, М.**, Васић, В. (1997): Координација и равнотежа ученика првог разреда основних школа Београда. Стручно-научни скуп са међународним учешћем „Улога наставника у свету који се мења“. ФФК Нови Сад. Аранђеловац, Зборник радова бр. 10, стр. 67-70.

Радисављевић, Ј., Радојевић, Ј., Грбовић, М., Мартиновић, Д., **Дабовић, М.** (1997): Основне карактеристике гипкости код деце млађег школског узраста. Стручно-научни скуп са међународним учешћем „Улога наставника у свету који се мења“. ФФК Нови Сад. Аранђеловац, Зборник радова бр. 10, стр. 240-244.

Радови објављени у монографијама

Радојевић, Ј., **Дабовић, М.**, Грбовић, М. (2011): Спортска гимнастика – базична спортска грана. Дечији спорт од праксе до академске области. Ур. Јевтић, Б., Радојевић, Ј., Јухас, И., Ропрет, Р. Београд. Факултет спорта и физичког васпитања, стр. 411-435.

Вукашиновић, В., Грбовић, М., **Дабовић, М.** : (2011): Примена спортске гимнастике у другим спортским гранама. Дечији спорт од праксе до академске области. Ур. Јевтић, Б., Радојевић, Ј., Јухас, И., Ропрет, Р. Београд. Факултет спорта и физичког васпитања, стр. 437-448.

Објављени уџбеници и приручници

Радојевић, Ј., Вукашиновић, В., Грбовић, М., **Дабовић, М.** (2011): Теорија и методика спортске гимнастике – II део, практична настава и припрема за рад у школи. Београд, Факултет спорта и физичког васпитања.

Анализа рада

Докторска дисертација мр Миљинка Дабовића под насловом „Утицај подстицања на ефикасност наставе Теорије и методике спортске гимнастике“, без прилога има 171 страницу са 66 табела, а са прилозима (шест прилога уз рад) 253 странице. Структура докторске дисертације усклађена је са интерним прописима Факултета спорта и физичког васпитања, као и са упутством о формирању репозиторијума докторских дисертација, које је усвојио Сенат Универзитета у Београду (14.12.2011. године).

Дисертација садржи резиме на српском и енглеском језику, а затим поглавља: Теоријске основе подстицања у академској настави са четири потпоглавља; Проблем и предмет истраживања; Циљ и задаци истраживања; Хипотезе; Метод истраживања са три основна потпоглавља: Узорак испитаника, Узорак варијабли и начин њиховог мерења и Обрада података; Резултати истраживања и дискусија са пет основних потпоглавља, Зкључак, Значај истраживања, Литература и Прилози.

Истраживање припада научном пољу друштвено-хуманистичких наука: научна област: Физичко васпитање и спорт; ужа научна област: Теорија и технологија спорта и физичког васпитања.

У поглављу **Теоријске основе подстицања у академској настави** (стр. 3-25) објашњавају се процеси остваривања савремене наставне комуникације у високом образовању у којој је студент у центру образовања, као и излазним компетенцијама студента. Образлажу се појмови академска настава и академска ефикасност - укупна вредност академског постигнућа у току наставног процеса. Повезују се са спољашњим мотивима студената и потребом за њиховом социјалном промоцијом. Из угла високошколске институције академско постигнуће се сагледава кроз број студената који су успешно савладали програм и кроз њихове компетенције у професији, а када се ради о Факултету спорта и физичког васпитања, између осталог, и на основу исхода наставе Теорије и методике спортске гимнастике. Читав комплекс проблема доводи се у везу са квалитетом наставног процеса и способностима наставника да спроводе интерактивну наставу и мотивишу студенте за учење. Као једно од средстава повећања мотивације, које се у знатно већој мери неговало на нижим степенима образовања, подстицање у академској настави је означено као релативно новији конструкт. У оквиру теоријског

приступа, на основу теоријских расправа и досадашњих истраживања образлажу се релације између мотивације, подстицања и структурних компонената средстава подстицања. У четири потпоглавља обрађени су: 1. теоријски концепти и истраживања теорија мотивације и додирних тачака са подстицањем у оквиру: инстинктивистичке теорије; теорије побуђивања; бихејвиористичке теорије; социјално когнитивне теорије; теорије атрибуције; теорије циљне оријентације и теорије самоодређења (анализирана су гледишта и резултати истраживања најзначајнијих аутора); 2. истраживања ефикасности академске наставе, 3. истраживања метода подстицања у настави и 4. подстицање у настави теорије и методике спортске гимнастике, при чему су објашњени елементи значајни за структуру, садржај, принципе наставе, као и мотиве, који су утицали на избор проблема истраживања.

Проблем истраживања (стр. 26-29) припада простору квалитета и ефикасности академске наставе у савременим условима. У раду се образлаже ток промена система високог образовања и формулисање бројних докумената на нивоу Савета Европе, који су се догодили и догађају се крајем прошлог и почетком овог века. У нашој земљи квалитет наставног процеса на универзитетима деценијама се није доводио у питање, да би се однос према квалитету високог образовања у последње време мењао увођењем, између осталог, и процеса самовредновања властитог рада. Проблем истраживања се доводи у везу са образовним профилем, општим предметним и специфичним предметним компетенцијама професора физичког васпитања као и специфичностима наставе Теорије и методике спортске гимнастике. Образложена је сложеност педагошког процеса изградње компетентности за реализовање разноврсних програма спортске гимнастике и размотрене су релације ефикасности и квалитета наставног процеса и улоге подстицања у њему. На основу претходне анализе констатовано је да ефикасност наставе није задовољавајућа. Као поље деловања у правцу повећања ангажовања студената у настави, препозната је и изабрана мотивација, због огромног покретачког потенцијала који она собом носи. Као средство повећања мотивације студената изабрана је метода подстицања, дефинисана као скуп когнитивних, конативних, социјалних и радно-акционих мера, за које се претпоставља да ће утицати на боље прихватање академских обавеза од стране студената. Подстицање, према одређеном плану, са дефинисаним мерама и поступцима, примењивали су наставници и сарадници, уз активно учешће студената. Тако је **предмет**

истраживања примена методе подстицања, дефинисане скупом одговарајућих подстицајних мера ради повећања мотивације студената за извршавање академских обавеза, у циљу повећања ефикасности наставе на предмету Теорија и методика спортске гимнастике.

Циљ истраживања (стр. 30) је да се утврди утицај методе подстицања на ефикасност практичне и теоријске наставе Теорије и методике спортске гимнастике. Конкретније, циљ истраживања је да се утврди да ли ће метода подстицања, примењена у раду са експерименталном групом испитаника, довести до повећања ефикасности наставе на предмету Теорија и методика спортске гимнастике. Приликом формулисања циља исказано је очекивање да резултати истраживања допринесу повећању квалитета и ефикасности наставе Теорије и методике спортске гимнастике, а да се при том не смањују критеријуми. На тај начин би се указало и на могуће правце усавршавања наставе, не само на Теорији и методици спортске гимнастике, већ и на организационо и садржајно сродним предметима. Утврђивањем доприноса методе подстицања на ефикасност наставног процеса на једном од наставних предмета, може се предложити њена општија примена.

Задаци истраживања (стр. 30) су били да се уједначе експериментална и контролна група на основу: успеха у средњој школи; теста когнитивних способности; теста општих моторичких способности; теста за процену осећаја за ритам и покрет и провере музикалности и гимнастичке анамнезе, односно претходно стечених умења испитаника из спортске гимнастике. Следили су задаци: одређивање тестова и стандардизовање показатеља ефикасности на тестовима знања; одређивање моторичких задатака и скале за њихово оцењивање и дефинисање упутстава наставницима и сарадницима за реализовање методе подстицања у теоријској и практичној настави Теорије и методике спортске гимнастике.

Хипотезе (стр. 31-33): истраживање је засновано на **Главној хипотези** којом се претпоставља да средства подстицања у настави, садржана у експерименталном фактору, значајно утичу на ефикасност наставе Теорије и методике спортске гимнастике у експерименталној групи. За сваки испитивани показатељ оцене ефикасности наставе постављене су **помоћне и одговарајуће радне хипотезе**. Све су сврстане у две групе. Прва помоћна хипотеза - **H₁** односи се на значајан позитиван утицај методе подстицања на усвајање теоријских знања, а радне хипотезе **од H_{1,1} до H_{1,4}** на знања из четири теоријске

области. Друга помоћна хипотеза - H_2 односи се на значајан позитиван утицај методе подстицања на успешност у моторичким задацима из спортске гимнастике, а радне хипотезе: од $H_{2.1}$ до $H_{2.4}$ на задатке сврстане у карактеристичне структурне групе кретања у спортској гимнастици (појединачни задаци - вежбе, комбинације вежби и састави). Хипотезе се проверавају на субузorcима према полу и успешности.

Метод рада (стр. 34-56): спроведено истраживање је емпиријско, а по значају, примењено (оперативно). Као основни метод примењен је педагошки експеримент са паралелним групама, а као допунски, коришћени су сервеј метод, дескриптивни метод, квантитативни компаративни метод, статистички метод, метод индуктивно-дедуктивне анализе и метод теоријске анализе.

Укупан узорак *испитаника* (стр. 34) чинило је 264 студента треће године Факултета спорта и физичког васпитања, 138 испитаника експерименталне и 126 контролне групе. У експерименталној групи је било 103 студента (мушког пола) и 35 студенткиња. У контролној групи је био 91 студент и 35 студенткиња. Укупни узорци експерименталне и контролне групе су, према успешности у усвојености знања из теорије, подељене на три субузорка: субузорак најуспешнијих, средње успешних и мање успешних испитаника. У свим субузorcима експерименталне групе било је по 46 испитаника, а контролне групе по 42 испитаника. У анализи усвојености моторичких задатака, због специфичности мушке и женске спортске гимнастике, као и разлика у броју испитаника, резултати су анализирани одвојено. У субузорку најуспешнијих и средње успешних студената било је по 34 студента експерименталне групе и 30 студената контролне групе. У субузорку мање успешних студената, било је 35 студената експерименталне групе и 31 студент контролне групе. Субузорци су формиран на основу утврђивања значајности разлика између група у испитиваним показатељима. За испитанице, због малог укупног броја, нису формиран субузорци према успешности.

Узорак варијабли и начин њиховог мерења (стр. 35-54): све варијабле су коректно означене и детаљно је описан начин њиховог мерења и процене резултата. Варијабле истраживања разврстане су на контролне, зависне и независне. Уједначеност експерименталне и контролне групе проверавана је са пет *контролних варијабли*.

Зависне варијабле су подељене у три групе. Прву групу чини пет варијабли, облика релационе скале, којима се прати успешност усвајања теоријских знања (укупна знања и

четири за посебне области, са 26 питања). Како би се избегла методолошка недоследност због различитих тестова које су испитаници добијали, у обради података нумерички износи остварених поена за све одговоре су описаним поступком релативизовани. Другу групу чиниле су варијабле којима се прати успешност усвајања практичних задатака које се разликују за испитанике и испитанице: вежбе - појединачни задаци на одређеној справи; комбинације вежби - две или више повезаних вежби на појединој справи и састави - већи број вежби повезаних у целину, према одређеним принципима, специфичним за сваку справу. Варијабле за праћење успешности испитаника у усвајању практичних задатака – моторичких вештина, сврстане су у три групе. Прву групу чине варијабле за праћење: укупне успешности усвајања моторичких задатака (по једна варијабла за испитанике и испитанице); успешности у групама задатака према карактеристичним структурама кретања на појединим справама (по пет варијабли за испитанике и испитанице). Варијабле су сврстане и према етапама спровођења експеримента: задаци из програма прве етапе експерименталног периода (по 10 варијабли за испитанике и испитанице) и задаци из програма друге етапе експерименталног периода (14 нетакмичарских и 6 такмичарских варијабли за испитанике и 34 нетакмичарских и четири такмичарске варијабле за испитанице). Посебну групу зависних варијабли, чини седам показатеља перцепције мотивацијске климе од којих су пет облика ординалне скале Ликертовог типа, а две облика ординалне скале са четири степена градације према Десају и Рајану. Подаци су прикупљени путем упитника, на крају експерименталног периода.

Независне су варијабле експерименталног фактора подстицања, као елемента повећања мотивације испитаника. Примењене мере подстицања изабране су у односу на специфичности наставе Теорије и методике спортске гимнастике. Објашњена је осетљивост примене мера подстицања у експерименталној групи (експериментални програм), јер је настава за све испитанике, и експерименталну и контролну групу, морала обухватити све елементе за грађење компетентности професора физичког васпитања из простора теорије и методике спортске гимнастике. То је значило да је са свим испитаницима требало радити са истим циљем, исходима и основним методама. Описано је осам појачаних мера подстицања испитаника експерименталне групе у теоријској настави и три нове у практичној настави (поред оних, које су примењиване на све студенте).

Обрада података (стр. 54-56): Детаљно су описани поступци за прихватање нулте хипотезе о нормалности дистрибуције фреквенција. За испитивање значајности разлика између субузорака, у зависности од природе варијабле, коришћени су Крускал-Волис тест и једносмерни АНОВА тест. Обзиром да су се субузорци незнатно разликовали по величини, коректно је изабран Габријелов (*Gabriel*) пост-хок тест (*Field, 2009*) за утврђивање значајности разлика између субузорака понаособ, када се варијансе субузорака нису значајно разликовале. За варијабле у којима су се варијансе по субузorcима значајно разликовале, значајност разлика аритметичких средина је тестирана *Welch* тестом, који је у том случају примеренији од *F* теста. За тестирање значајности разлика између субузорака понаособ, коришћен је *Games-Howell* пост хок тест, као генерално најпрепоручљивији, када се варијансе значајно разликују и групе нису исте величине. Резултати у задацима, чије су дистрибуције биле нормалне, анализирани су параметријским статистичким процедурама. Приказани су одговарајући дескриптивни статистички показатељи, а значајност разлика у успешности испитаника између група проверена је т-тестом, и када је било потребно, проверена је и Ман-Витни тестом. Резултати на тестовима и задацима, код којих постоји значајно одступање од нормалне расподеле, као и варијабле типа ординалне скале анализирани су непараметријским статистичким процедурама са одговарајућим дескриптивним статистичким показатељима и Ман-Витни тестом за процену значајности разлика у рангу остварених резултата.

Резултати и дискусија (стр. 57-147): подаци добијени овим истраживањем, приказани су у пет основних потпоглавља, дискутовани логичким редоследом, при чему се, за поједине узорке и групе задатака дају одговори на постављене хипотезе.

У потпоглављу **Уједначавање експерименталне и контролне групе** утврђено је да се експериментална и контролна група, укупно, према полу и у испитиваним субузorcима уједначене према карактеристикама и способностима: Школски успех, Тест когнитивних способности, Тест општих моторичких способности и Тест осећаја за ритам и покрет. Гимнастичка анамнеза је једини показатељ код кога су се показале значајне разлике, али у корист контролне групе. Закључено је да, пре увођења експерименталног фактора, ови показатељи не могу утицати на усвајање знања и практичних задатака из Теорије и методике спортске гимнастике.

У потпоглављу **Испитивање усвајања знања из Теорије и методике спортске гимнастике** изведен је закључак да је метода подстицања, довела до значајног повећања резултата на тесту знања на *нивоу укупних узорака* експерименталне групе. Експериментална група и у укупним знањима у четири од пет показатеља по областима (терминологија и класификаца, правила оцењивања у спортској гимнастици и у најсложенијем тесту - седам тематских подручја) имала је значајно боље резултате од контролне групе. На тесту знања из опште технике и методике, између група нису утврђене значајне разлике, међутим, оне нису далеко од границе статистичке значајности у корист експерименталне групе). Када се посматрају резултати према *полу*, испитаници експерименталне групе имали су значајно боље резултате у укупним знањима и у тесту из седам теоријских области, а испитанице на тесту правила оцењивања и на тесту из седам теоријских области. У укупном резултату из теорије видљива је разлика резултата у корист испитаница експерименталне групе, међутим она није значајна. На основу резултата на тесту знања, испитаници експерименталне и контролне групе су, на основу успешности, подељени на по три *субузорка*, који се међусобно значајно разликују. Најуспешнији испитаници експерименталне групе постигли су значајно боље резултате од најуспешнијих испитаника контролне групе у укупним резултатима на тесту знања и на тесту знања из седам тематских области. Средње успешни испитаници експерименталне групе су постигли боље резултате на тесту знања од средње успешних испитаника контролне групе у свих пет показатеља, тако да су мере подстицања, највећи утицај имале у овој групи испитаника. Мање успешни испитаници експерименталне групе се од мање успешних испитаника контролне групе разликују једино по резултатима у знањима из области терминологије и класификације. Имајући у виду све резултате, уочава се да су се значајне разлике између група показале само у корист експерименталне групе, а тамо где разлика није било, дескриптивни показатељи су били у њихову корист. Детаљно се образлажу разлози који су могли утицати на добијене резултате и предлажу мере за корекције у примени мера подстицања.

Потпоглавље **Испитивање усвајања практичних задатака из Теорије и методике спортске гимнастике** било је најсложеније за обраду и дискусију. Задаци из практичне наставе су бројни, подељени у већи број група, анализирају се по етапама и, због разлика према полу, посебно за испитанике и испитанице.

Испитаници експерименталне групе су значајно боље усвојили практичне задатке: укупно, и из четири од пет структурних група кретања: акробатика, прескок, вежбе у вису и вежбе у упору. Иако су испитаници експерименталне групе имали боље резултате и већу хомогеност резултата и у задацима из вежби равнотеже на греди, није утврђена статистичка значајност разлика између група. У појединачним задацима резултати су били значајно бољи у корист експерименталне групе: у једном од четири задатка из акробатике; у три од шест задатака из прескока; у три од седам задатака у вису и у шест од десет задатака у вежбама у упору. Испитаници експерименталне групе су били успешнији у задацима укупно, у обе етапе експерименталног периода, али је статистички значајна разлика утврђена само за групу задатака из програма друге етапе, што се, у највећој мери приписало кумулативном деловању експерименталног утицаја и припреми и учешћу на јавном наступу – такмичењу. Резултати су детаљно дискутовани и сагледавани из већег броја углова. Закључено је да су мере подстицања позитивно утицале на резултате експерименталне групе.

Сви задаци су, према истом принципу анализирани и за три, према успешности формирана **субузорка испитаника**. Између субузорака унутар експерименталне и контролне групе утврђене су статистички значајне разлике. У субузорку најуспешнијих испитаника готово да и није било значајних разлика између експерименталне и контролне групе у испитиваним задацима. То се могло очекивати, с обзиром на то да је ова група и иначе мотивисанија да савесно извршава академске обавезе, од мање успешних колега. Поред тога, они постижу квалитетније резултате, па није било довољно простора за њихово међусобно разликовање, чиме се смањује и простор за утицај било ког спољашњег фактора, па и примене мера подстицања у настави. Да су мере подстицања ипак имале одређеног утицаја показали су бољи дескриптивни статистички показатељи резултата у експерименталној групи. У субузорку средње успешних студената експериментална група имала је значајно боље резултате у: укупном успеху, свим показатељима карактеристичних структурних група, у 22 од 30 појединачних задатака и резултатима по етапама реализовања експерименталног програма. То значи да је метода подстицања позитивно утицала на ефикасност наставе Теорије и методике спортске гимнастике, у субузорку средње успешних испитаника. У раду се коментаришу разлози, који су довели до оваквог резултата код средње успешних студената и закључује, да је пресудни фактор

био континуитет примене свих елемената методе подстицања, пре него примена било које од мера посебно. У субузорку мање успешних студената експериментална група имала је значајно боље резултате у: укупном успеху, у четири од пет показатеља карактеристичних структурних група, у 16 од 30 појединачних задатака и у три од четири показатеља по етапама реализовања експерименталног програма. Резултати у задацима експерименталне групе били су хетерогенији. Резултати указују на значајан утицај методе подстицања, примењене у експерименталном периоду са испитаницима експерименталне групе, као последице кумулативног ефекта методе подстицања у целини, али и кроз ефекат подстицајних мера Учесћа на такмичењу и Тимског подстицања.

Иако постоје разлике између експерименталне и контролне групе *испитаница* у практичним задацима укупно, и задацима из карактеристичних структурних група: вежби равнотеже на греди, вежби у вису и вежби у упору, у корист експерименталне групе, оне нису статистички значајне. Експериментална група је имала значајно боље резултате само у прескоку. Поред тога, од укупно 33 појединачне вежбе биле су боље у 18, а од 15 комбинација и састава, биле су боље у 14. Од укупно 48 испитиваних задатака, испитанице експерименталне групе имале су већу хомогеност резултата у 47 задатака. Из угла успеха у примени мера подстицања као експерименталног фактора, ови подаци су позитивни, али указују на недовољан интензитет деловања што доводи до закључка да метода подстицања, примењена у овом истраживању, није довела до статистички значајног побољшања у усвајању практичних задатака код испитаница експерименталне групе. У раду су описани разлози, који су могли утицати на резултате, различите од оних који су добијени код испитаника мушког пола. Између осталог то су карактеристике и бројност узорка испитаница у односу на узорак испитаника, али и могућност да мере подстицања, када је у питању практична настава, нису биле адекватне и да би их, због родних карактеристика, требало допунити, а неке променити.

У потпоглављу **Перцепција мотивацијске климе у току експерименталног периода** испитанице експерименталне и контролне групе значајно су се разликовали у пет од седам питања. Испитанице експерименталне групе локацију узрока сопственог успеха, у значајно већој мери, везали су за сопствено *залагање*, а не за процену њиховог рада од стране наставника или неке друге спољашње факторе. То у складу са теоријом атрибуције поткрепљује претпоставку да је мотивацијска клима у експерименталној групи била

погоднија за ефикасно усвајање знања, умења и вештина. Мету у којој су осетили **непосредно подстицање** од стране наставника, испитаници експерименталне групе су нешто боље рангирани, али та разлика у односу на контролну групу није статистички значајна. Овакав резултат је очекиван јер није био циљ да студенти уоче посебан труд и ангажовање наставника, већ да се утицаји подстицања који су у процесу наставе примењени, позитивно одразе на резултате њиховог рада. Мера у којој су испитаници наставу описали као **занимљиву** на посредан начин отсликава степен прихватања обавезних наставних садржаја. На основу значајних разлика између испитаника експерименталне и контролне групе може се констатовати да је и овај аспект допринео повољнијој мотивацијској клими у експерименталној групи. Мера **вођење наставне јединице**, оцењена је нивоом задовољства студената у прихватању обавезе да се задатак изврши са једне, и спознаје корисности примењене мере са друге стране. Испитаници обе групе схватили су значај задатка вођење наставне **јединице**, али га прихватају као наметнут задатак, јер немају осећај задовољства приликом његовог извршавања и по томе се експериментална и контролна група не разликују. Међутим, испитаници експерименталне групе значајније препознају корист примењене мере и њен значај, оцењујући га позитивно у изградњи сопствених компетенција. Подстицајни ефекат система **провере усвојености знања**, који је оцењен на основу питања о деловању система усвајања знања из теорија значајно се боље испољио у експерименталној групи. На питање о томе како су укупно **доживели** предмет Теорија и методика спортске гимнастике испитаници експерименталне групе одговорили су значајно афирмативније, што директно отсликава степен прихватања у односу на све активности које су у току наставе предузимали. На основу добијених резултата констатовано је да је перцепција мотивацијске климе, у току експерименталног периода, била значајно израженија у експерименталној групи.

У потпоглављу **Одговори на постављене хипотезе**, због великог броја варијабли (за резултате знања укупно и по тестовима и вештине укупно, по структурним групама кретања, на појединачним задацима и по етапама), и узорак (испитаници, испитанице и три субузорка испитаника), поред одговара на хипотезе у релевантним анализама, закључци о прихватању, односно одбацивању хипотеза приказани су на једном месту. Од укупно пет помоћних хипотеза постављених за знања, прихваћене су три и једна

делимично, а од 20 радних хипотеза прихваћено је 11. У практичним задацима код испитаника (мушкарци) од четири помоћне хипотезе прихваћене су све четири, а од 20 радних прихваћено је 13 хипотеза. За испитанице прихваћена је само једна радна хипотеза, док су помоћна и четири радне одбачене. У испитивању перцепције мотивацијске климе прихваћено је пет од седам потављених хипотеза. Потврђена је Генерална хипотеза о позитивном утицају мера подстицања на усвојеност знања у свим узорцима као и практичних задатака за испитанике, док за испитанице, генерална хипотеза о позитивном утицају мера подстицања на усвојеност практичних задатака није потврђена.

У поглављу **Закључак** (стр. 147-156) приказани су релевантни подаци за читаво истраживање. Због сложености и слојевитости истраживања, као и осетљивости испитиваних проблема, обрада закључака је детаљна. После уједначавања експерименталне и контролне групе примењене су мере подстицања у настави са циљем повећања ефикасности наставе Теорије и методике спортске гимнастике током две етапе експерименталног периода.

На основу добијених резултата у испитивању **знања** закључено је да је примењена метода подстицања допринела да испитаници експерименталне групе постигну значајно боље резултате од контролне. У прилог овом закључку иду и резултати процене перцепције мотивацијске климе, која је у експерименталној групи била значајно боља. Мере подстицања су, у највећој мери, утицале на субузорак средње успешних испитаника. Нешто мањи утицај, мере подстицања су имале на најуспешније испитанике, који су и иначе мотивисанији од осталих. Пошто примењена метода подстицања није довела до повећања успешности усвајања знања у субузорку мање успешних испитаника, биће потребно размотрити неки други приступ, односно другачије мере подстицања у циљу повећања њихове мотивације.

У **практичним задацима испитаници** (мушкарци) експерименталне групе били су значајно успешнији укупно и по свим структурним групама, осим задатака из структурне групе вежби равнотеже на греди, мада је и та разлика веома близу граници статистичке значајности. Већа хомогеност резултата у експерименталној групи, такође потврђује утицај експерименталног фактора, односно примењене методе подстицања, на успешност усвајања моторичких задатака у експерименталној групи. Ефекат подстицања на успешност у практичним задацима није био исти у обе *етане* експерименталног

периода. У другој етапи он је значајно већи. Као разлози који су довели до кумулативног ефекта примене методе подстицања наведени су: реализовање основне припреме током прве етапе; после усвајања сложенијих вежби, испитаници експерименталне групе постали су свесни своје компетентности за усвајање практичних задатака и унутрашњег локуса каузалности у погледу успешности њиховог извршавања; преузимање активне улоге у настави и подстицајна мера учешће на такмичењу, као једна од значајнијих из скупа примењених мера. Највреднији закључак, који директно произлази из резултата истраживања је утврђена неравномерност утицаја методе подстицања у *субузорцима* експерименталне групе. У субузорку најуспешнијих испитаника контролне и експерименталне групе није утврђена значајна разлика, јер су они иначе мотивисанији од осталих студената и јер је виши ниво резултата оставио мање простора за значајне разлике. Највећи утицај примењене методе подстицања на усвојеност практичних задатака у овом истраживању, остварен је у субузорку средње успешних испитаника експерименталне групе у свим испитиваним показатељима. Примењена метода подстицања, највише је одговарала овом субузорку испитаника. И у субузорку мање успешних испитаника утврђено је значајно позитивно деловање мера подстицања, нижег интензитета него у укупном узорку и субузорку средње успешних студената, изразитије код појединаца него у целом субузорку.

Испитанице експерименталне и контролне групе се не разликују значајно ни у једном од испитиваних показатеља (занемарљиве су утврђене разлике у неколико задатака). Дескриптивни показатељи су чешће ишли у прилог експерименталној групи, али нису били довољног интензитета да би разлике између група биле значајне. На основу тога се може закључити да метода подстицања примењена у овом истраживању, није довела до значајног повећања ефикасности усвајања моторичких задатака код студенткиња. У задацима из теорије, испитанице су имале сличне резултате као и испитаници, тако да би се недостатак утицаја мера подстицања у практичним задацима могао тражити у примерености реализовања истог приступа у раду са студентима и студенткињама. Овај закључак је од изузетног значаја за корекције у раду на реализовању моторичких задатака са студенткињама. Даје велики простор за истраживање разлика у структури мотивације студената и студенткиња приликом учења моторичких задатака, као

и изналажења одговарајуће организације рада и адекватних метода подстицања у практичном раду.

Укупна *мотивацијска клима* у току експерименталног периода, у експерименталној групи је била значајно боља, при чему у перцепцији директног подстицања од стране наставника, није утврђена значајна разлика. То значи да су наставници једнаку пажњу посветили испитаницима обе групе, али да је примењена метода подстицања довела до значајних разлика у мотивацијској клими у корист експерименталне групе. Унутрашњи локус каузалности, као веома значајан аспект мотивисаности, био је значајно израженији код испитаника експерименталне групе и најзначајније разлике су установљене управо за овај аспект мотивисаности. Значајна разлика у перцепцији наставе као „*занимљиве*“, на посредан начин показује већу мотивисаност испитаника експерименталне групе. Иако су препознали значај подстицајне мере Вођење наставне јединице и значајно боље је оценили, студенти овај задатак нису радије прихватили од испитаника контролне групе. Били су свесни колико им такав задатак може помоћи у будућем раду, али су га невољно прихватили, због чега нису били значајно мотивисанији да га испуне. Друге подстицајне мере, пре свега Учешће на јавном наступу и Тимско подстицање, које нису биле примењене са испитаницима контролне групе, довеле су до значајно боље мотивисаности испитаника експерименталне групе. На основу свих резултата, може се закључити да је метода подстицања примењена у овом истраживању, довела до стварања погодније мотивацијске климе за ефикасније испуњавање наставних обавеза на предмету Теорија и методика спортске гимнастике.

У поглављу **Значај истраживања** (стр. 157-158) наводи се да резултати истраживања оправдавају и афирмишу примену методе подстицања и примењених мера подстицања у академској настави, јер су потврђени у пракси и на конкретном примеру, што доприноси досадашњим сазнањима у овој области. Значајан је закључак да метода подстицања најмање утиче на мотивисаност најбољих студената, а највише на мотивисаност просечних, односно средње успешних студената. Значај истраживања је и у чињеници да се дошло до података који упућују на то да се са испитаницима и испитаницама, када се ради о подстицању у практичној настави, не може радити на исти начин. Такође, закључује се и којим је структурним групама кретања и којим

појединачним задацима потребно убудуће посветити већу пажњу у процесу наставе на предмету Теорија и методика спортске гимнастике. Поред тога, дефинисани су проблеми, који су у непосредној вези са добијеним резултатима, а које је потребно даље истраживати.

Поглавље **Литература** (159-171) садржи попис од 124 библиографске јединице (85 на енглеском, 36 на српском, две на руском и једна на француском језику), које у ужем и ширем смислу одговарају проблему истраживања. У већој мери коришћене су приликом образлагања теоријских основа и проблема истраживања, јер оригиналност истраживања није допуштала поређења са резултатима других аутора. Библиографске јединице су наведене према прописаним стандардима.

Поглавље **Прилози** (172-262) је уређено према Упутствима о формирању репозиторијума докторских дисертација и садржи: Упитник гимнастичке анамнезе; приказ практичних задатака из програма Теорије и методике спортске гимнастике; Упитник о перцепцији мотивацијске климе; приказ расподела учесталости варијабли табеларно и графички; приказ стратификације узорака и приказ резултата тестова за проверу значајности разлика у рангу постигнутих резултата; Изјаву о ауторству, Изјаву о истовестности штампане и електронске верзије докторског рада, Изјаву о коришћењу и Биографију.

Кратак опис примењених метода

Истраживање је емпиријско а по значају, примењено (оперативно). За реализацију циља истраживања примењена је теоријска анализа радова који се односе на проблеме ефикасности академске наставе, мотивације и подстицања у настави. На основу теоријске анализе примењен је модел педагошког експеримента са паралелним групама у трајању једне школске године. Као основни примењен је експериментални метод, а као допунски коришћени су сервеј метод, дескриптивни метод, квантитативни компаративни метод, статистички метод, метод индуктивно-дедуктивне анализе и метод теоријске анализе.

Кратак опис резултата истраживања

Резултати истраживања су потврдили да је примена методе подстицања у академаској настави, као средстава повећања мотивације, утицала на повећану ефикасност наставе. Одабране мере подстицања довеле су до значајних позитивних разлика у корист експерименталне групе у знањима и практичним задацима испитаника (мушкараца) у укупном узорку и субузorcима. Код испитаница, иако постоје разлике у корист експерименталне групе у моторичким задацима, оне нису статистички доказане.

Генералано, резултати истраживања указују на постојање позитивне међусобне повезаности методе подстицања и резултата којима се оцењује ефикасност академске наставе.

Закључак

Докторска дисертација представља оригиналан допринос истраживању и разумевању утицаја подстицања, као фактора мотивације на ефикасност наставе теорије и методике спортске гимнастике. Теоријски допринос истраживања огледа се у сазнањима о сложености изучавања процеса ефикасности академске наставе, за коју се дуго сматрало да треба да зависи од заинтересованости студената, који су се за њу определили. Упућује на значајну улогу наставника, који својим ангажовањем, заиста, студента поставља у центар наставног процеса. Допринос резултата истраживања за праксу огледа се у упутствима за корекције у настави Теорије и методике спортске гимнастике, али могућности примене метода и мера подстицања у другим наставним предметима, сличних карактеристика. Истраживања процеса академске наставе с аспекта повећаног ангажовања наставника и сарадника је оригинално. Проблем истраживања припада матичности

Факултета спорта и физичког васпитања. Примењена методологија је одговарајућа за ову врсту истраживања.

Могућа даља истраживања

Резултати упућују на истраживање низа проблема, пре свега на процену структуре мотивације према полу на основу које би се могле предложити специфичне мере подстицања. У будућим истраживањима требало би испитати утицај методе подстицања на успешност студената у односу на стратификацију према успешности, затим у односу на њихову циљну оријентацију, као и неке од основних црта личности. Поред тога требало би испитати које су методе подстицања значајне за женску популацију. Резултати истраживања показали су разлике у нивоу усвајања моторичких задатака и упућују на истраживања структурних група кретања и појединачних задатака у процесу наставе на предмету Теорија и методика спортске гимнастике, којима је убудуће потребно посветити већу пажњу. Могу се спровести и слична истраживања када су у питању наставни садржаји који припадају простору Теорије и технологије спорта и физичког васпитања.

Предлог Наставно научног већу

Комисија сматра да је докторска дисертација мр Милинка Дабовића: самостално дело настало као резултат истраживања утицаја мера подстицања, као фактора мотивације, на повећање ефикасности наставе Теорије и методике спортске гимнастике; да на оригиналан начин доприноси афирмацији истраживања процеса наставе с аспекта примене метода карактеристичних за поље друштвено-хуманистичких наука; да примењене методе доприносе методологији истраживања ефикасности академске наставе; да су резултати истраживања применљиви у пракси, као и да омогућавају сличан приступ у истраживању мера подстицања у повећању ефикасности наставе другим истраживачима.

Обрада теоријских основа подстицања у академској настави, формулисање проблема, предмета и циља истраживања, као и методолошки приступ у организацији експеримента и квалитативна анализа резултата добијених у истраживању, уверили су чланове Комисије да кандидат располаже потребним знањима, способностима, инвентивношћу и критичношћу потребним у самосталном истраживачком раду.

Предлажемо Наставно научно већу Факултета спорта и физичког васпитања да прихвати Реферат о позитивно оцењеној докторској дисертацији мр Милинка Дабовића на тему „Утицај подстицања на ефикасност наставе Теорије и методике спортске гимнастике“ и да га, у складу са законским прописима, упути Научном већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду на разматрање.

У Београду, 13.01.2014. године

Комисија:

Ред. проф. др Јарослава Радојевић

Ван. проф. др Владан Вукашиновић

Ред. проф. др Ивица Радовановић